

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง ได้กำหนดขอบเขตของการเสนอผลการศึกษาค้นคว้าจาก
เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา
 - 1.1 ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา
 - 1.2 หลักการและแนวคิดในการประกันคุณภาพการศึกษา
 - 1.3 แนวทางการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา
 - 1.4 มาตรฐานการศึกษาเพื่อประเมินคุณภาพการศึกษา
2. แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
 - 2.1 นโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง
 - 2.2 การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา

1.1 ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา

คำว่า "คุณภาพ" เป็นคำที่มีพื้นฐานมาจากภาคธุรกิจอุตสาหกรรม ซึ่งมีคำที่
เกี่ยวข้อง คือ การตรวจสอบ การควบคุม มาตรฐานหรือข้อกำหนดและความพึงพอใจของลูกค้า
ดังนิยามของคุณภาพที่ได้รวบรวมไว้ดังนี้คือ (Flood 1993 : 22, 42 ; Peataec : 115 - 116 อ้างถึง
ใน เข้มทอง สิริแสงเลิศ. 2540 : 18)

สำหรับคำว่า "การประกันคุณภาพการศึกษา" ได้มีนักวิชาการและหน่วยงานให้
ความหมายไว้ดังนี้

กรมวิชาการ (2539 : 30) ให้ความหมายว่า การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นมาตรฐานหนึ่งที่จะทำให้เกิดความเชื่อมั่นได้ว่าสถานศึกษาที่ได้รับรองมาตรฐาน สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ ผู้จบการศึกษาตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกระบวนการที่ยกมาตรฐานของสถานศึกษาต่าง ๆ ที่ยังไม่เข้ามาตรฐานผลัดกันให้ได้มาตรฐาน โดยมุ่งเน้นการใช้ข้อมูลคุณภาพมาตรฐานของสถานศึกษา ป้อนกลับมาเพื่อรายงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทุกฝ่ายให้ร่วมกันสนับสนุน และพัฒนาสถานศึกษาให้ได้มาตรฐานที่กำหนดไว้ ทั้งนี้โดยความเชื่อว่า ถ้ากระบวนการประกันคุณภาพมีการดำเนินงานที่เป็นระบบอย่างถูกต้องแล้วคุณภาพที่ดีก็จะตามมา

อุทุมพร จามรมาน (2543 : 7) กล่าวว่า ประกันคุณภาพ หมายถึง การระบุดูความชัดเจนในวัตถุประสงค์ และเป้าหมาย ตลอดจนวิธีปฏิบัติงานเพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ

วันชัย ศิริชนะ (2541 : 10) ได้ให้ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษาว่าเป็นการกระทำกิจกรรมใดที่สะท้อนถึงความมีคุณภาพ การตรวจสอบเป็นกลไกเพิ่มเติมเพื่อให้สังคมมั่นใจยิ่งขึ้นว่า การดำเนินการของสถาบันอุดมศึกษาเป็นไปอย่างมีคุณภาพ ซึ่งการทำให้การศึกษา มีคุณภาพจะต้องทำอย่างมีระเบียบแบบแผน

สมศักดิ์ สิ้นธุระเวชญ์ (2541 : 71) กล่าวว่า สถานศึกษาที่มีระบบการประกันคุณภาพเป็นการประกันระบบการบริหารคุณภาพขององค์กร เป็นการสร้างความมั่นใจว่าผลผลิต (นักเรียน) เมื่อออกมาจากกระบวนการแล้วจะมีคุณภาพที่ดีตรงตามความต้องการของลูกค้า

สยาม สุ่มงาม (2541 : 41) กล่าวว่า การประกันคุณภาพ หมายถึง การให้หลักประกันและความเชื่อมั่นของสถานศึกษากับผู้ปกครอง ชุมชน และนักเรียนว่าเมื่อนักเรียนได้เข้ามาสู่ระบบการศึกษา ผู้จบการศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ในหลักสูตรและตรงตามความต้องการของสังคม

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 2) ให้ความหมายว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การดำเนินกิจกรรมใด ๆ เพื่อสร้างความมั่นใจต่อผู้ปกครอง ชุมชนและสังคม ว่าการดำเนินงานของสถานศึกษาตามพันธกิจที่ได้ร่วมกันกำหนดไว้นั้น จะให้ผลผลิตของการศึกษาที่มีคุณภาพอันพึงประสงค์ตามความคาดหวังของผู้ปกครอง ชุมชนและสังคม

จากความหมายดังกล่าวสรุปได้ว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง กิจกรรมหรือแนวปฏิบัติ เพื่อควบคุมคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วย การประกันคุณภาพภายใน และการประกันคุณภาพภายนอก

1.2 หลักการและแนวคิดในการประกันคุณภาพการศึกษา

1.2.1 เหตุผลและความจำเป็นในการประกันคุณภาพการศึกษา

ความเปลี่ยนแปลงเนื่องมาจากความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีส่งผลกระทบ

โดยตรงต่อการจัดการศึกษาหลายด้าน ด้วยเหตุผลและความจำเป็นหลายประการที่สถานศึกษาต้องดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ 2542 : 1 - 4)

1.2.1.1 กระแสโลกาภิวัตน์ ในกระแสโลกาภิวัตน์ ภาคธุรกิจอุตสาหกรรมของประเทศไทยก้าวไปสู่ระบบเทคโนโลยีมีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางเศรษฐกิจเพื่อเพิ่มศักยภาพในการผลิตให้สามารถแข่งขันกับนานาชาติได้ ภาวะการแข่งขันอย่างรุนแรงนี้ทำให้หลายประเทศหันมาสนใจในการพัฒนาคุณภาพแรงงานภาคอุตสาหกรรมเช่นเดียวกับภาคอุตสาหกรรมในประเทศไทย เพื่อให้ได้บุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ และทักษะอย่างเพียงพอในการใช้และควบคุมเทคโนโลยีในการผลิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่ระบบการศึกษาไทยจะต้องได้รับการปรับปรุงเพื่อให้สอดคล้องกับสภาวการณ์และความต้องการภาคธุรกิจอุตสาหกรรม

ปัจจุบันวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปของคนไทยอันมีอิทธิพลมาจากกระแสโลกาภิวัตน์ทำให้คนไทยรู้ข้อมูลข่าวสารได้อย่างกว้างขวางขึ้น เทคโนโลยีสารสนเทศได้นำเสนอโอกาสและทางเลือกให้บุคคลได้เรียนรู้จากหลายช่องทางและหลายรูปแบบของวิธีเรียนที่ยืดหยุ่นทั้งเวลาและสถานที่ตลอดจนสามารถเรียนรู้ และรู้ข้อมูลได้อย่างต่อเนื่องตามความสนใจของตนเอง และในอนาคตบุคคลจะแสวงหาแนวทางและค้นหาความรู้ได้ด้วยตนเอง การเรียนรู้จะเกิดจากการจัดการศึกษาได้จริงในสถานศึกษาโดยเรียนจากสื่อเทคโนโลยีทางการศึกษาที่นำเสนอความรู้หลากหลายและเรียนจากสิ่งที่เป็นจริงในสังคม ผู้เรียนจะกลายเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้และสร้างรูปแบบการเรียนรู้เพื่อสังคมประสบการณ์และเพื่อการศึกษาหาความรู้ตลอดชีวิต ผลกระทบเหล่านี้ทำให้มีความจำเป็นต้องปฏิรูปการศึกษา โดยเฉพาะการเรียนการสอนแนวใหม่ และมีการเทียบมาตรฐานและรับรองคุณภาพอย่างเป็นระบบ

1.2.1.2 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้ประกาศใช้เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม 2540 ซึ่งเป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาไว้หลายมาตรา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง มาตรา 43 วรรคหนึ่ง ระหว่างบุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย รวมทั้งมาตรา 81 วรรคหนึ่ง รัฐต้องจัดการศึกษาอบรมและสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คุณธรรมจัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง

ทางเศรษฐกิจและสังคม สร้างเสริมความรู้ และปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สนับสนุนการค้นคว้าวิจัยในศิลปวิทยาการต่าง ๆ เร่งรัดพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาประเทศ พัฒนาวิชาชีพครู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ และวัฒนธรรมของชาติ

1.2.1.3 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เป็นกฎหมายหลักทางด้านการศึกษาระดับแรกของประเทศไทยที่ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการในการแสดงความคิดเห็นและให้ข้อมูลอย่างกว้างขวาง เพื่อกำหนดเนื้อหาสาระต่าง ๆ เกี่ยวกับการจัดการศึกษาของประเทศไทย ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษาของชาติอย่างมาก อาทิ หมวด 1 การกำหนดจุดมุ่งหมายและหลักการ ในมาตรา 6 ที่ระบุว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ส่วนมาตรา 8 การจัดการและศึกษาให้ยึดหลักที่สำคัญคือ เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง หมวด 2 สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา ในมาตรา 11 บิดา มารดา หรือผู้ปกครองมีหน้าที่จัดให้บุตรหรือบุคคลซึ่งอยู่ในความดูแลได้รับการศึกษาภาคบังคับตามมาตรา 17 และตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องตลอดจนได้รับการศึกษาภาคบังคับตามความพร้อมของครอบครัว หมวด 3 ระบบการศึกษาในมาตรา 17 ได้มีการศึกษาภาคบังคับจำนวนเก้าปี โดยให้เด็กซึ่งมีอายุย่างเข้าปีที่เจ็ดเข้าเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จนอายุย่างเข้าปีที่สิบหก เว้นแต่สอบไล่ได้ชั้นปีที่เก้าของการศึกษาภาคบังคับเหล่านี้เป็นต้น

บทบัญญัติในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จึงเป็นแรงผลักดันสำคัญที่ทำให้มีความจำเป็นจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงการจัดการศึกษานานาใหญ่หรือต้องมีการปรับระบบการศึกษาใหม่ซึ่งทำให้มีความจำเป็นต้องมีการปฏิรูปการศึกษาอีกครั้งหนึ่งในประวัติศาสตร์ของการจัดการศึกษาไทย

1.2.1.4 สภาพปัญหาการจัดการศึกษาในปัจจุบัน

1) สภาพปัญหาทางด้านระบบบริหารและการจัดการ การจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ เน้นการรวมศูนย์อำนาจไว้ในส่วนกลางเปิดโอกาสให้หน่วยปฏิบัติในระดับนั้นมีอำนาจในการตัดสินใจค่อนข้างน้อยมาก แม้จะมีการมอบอำนาจบางเรื่องลงไปก็เป็นเรื่องการปฏิบัติตามระเบียบและกฎเกณฑ์ที่กำหนดโดยส่วนกลาง มีการกระจายอำนาจทั้งในด้านการบริหารและวิชาการลงสู่ระดับพื้นที่ค่อนข้างน้อยนอกจากนี้ในการบริหาร โดยเฉพาะในด้านนโยบายแผน และงบประมาณ ขาดเอกภาพหรือความเป็นหน่วยเดียวกัน ในลักษณะของภารกิจ

กระทรวงแต่ละกรมมีอิสระมากเกินไป จนไม่สามารถประสานนโยบาย แผน และงบประมาณในภาพรวมได้ การปฏิบัติงานจึงมีลักษณะต่างคนต่างทำในภารกิจของตนเอง

ปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งของการบริหาร และการจัดการ คือ ความไม่ต่อเนื่องของนโยบายและแผนงานหลักของการจัดการศึกษา อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารระดับสูง และทางการเมือง ทำให้เกิดความสูญเสียทั้งในด้านทรัพยากร และก่อให้เกิดปัญหาต่อเนื่องหลายประการ การขาดการมีส่วนร่วมของชุมชน ประชาชน และองค์กรปกครองท้องถิ่น เข้ามามีบทบาทในการบริหารและการจัดการศึกษาอย่างแท้จริง เพราะขาดกลไก และวิธีการที่เหมาะสมที่จะทำให้ชุมชน ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมทำ และร่วมติดตาม ประเมินผลในการจัดการศึกษาในท้องถิ่น

2) สภาพปัญหาทางด้านคุณภาพของการจัดการศึกษาในทุกระดับในปัจจุบันประสบปัญหาสำคัญในเรื่องผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนค่อนข้างต่ำโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความรู้ความสามารถในวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาต่างประเทศ เช่น ภาษาอังกฤษ จากการประเมินคุณภาพการศึกษาในปีการศึกษา 2540 พบว่า ผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยในวิชาเหล่านี้ น้อยกว่าร้อยละ 50 ของคะแนนเต็มของแต่ละวิชา ทั้งในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

3) สภาพปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตร สื่อ กระบวนการจัดการเรียนการสอนและการวัดผลประเมินผลในปัจจุบันเป็นหลักสูตรกลางที่ยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนที่หลากหลายได้เนื้อหาสาระของหลักสูตรส่วนมากเป็นเรื่องที่กำหนดโดยนักวิชาการไม่สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความแตกต่างของท้องถิ่น การจัดการเรียนการสอนก็ยังมีมุ่งเน้นการสอนที่เน้นครูเป็นศูนย์กลางยังไม่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง จากสภาพแวดล้อมในชุมชนและสังคมใช้การเรียนรู้จากสภาพจริงหรือจากการปฏิบัติจริงซึ่งส่งผลให้มีปัญหาในด้านการวัดผล ประเมินผล ที่เน้นการวัดความรู้ ความจำ มากกว่าการวัดความรู้ ความสามารถที่เกิดจากการปฏิบัติจริง

4) สภาพปัญหาเกี่ยวกับครูและบุคลากรทางการศึกษาบางส่วนยังขาดความรู้ ความสามารถและทักษะในการจัดการเรียนการสอน การถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ ขาดความมีจิตสำนึกและจิตวิญญาณของความเป็นครูยังไม่กระตุ้นหรือรื้อฟื้นในการพัฒนาศักยภาพของตนเอง เนื่องจากขาดแรงจูงใจในการทำงาน ในลักษณะของผู้มีวิชาชีพครู เนื่องจากมีเหตุ ปัจจัยหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งค่าตอบแทนที่ได้รับค่อนข้างน้อยมาก เมื่อเปรียบเทียบกับวิชาชีพอื่นในสังคม นอกจากนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาบางส่วนยังไม่ได้รับการฝึกฝนอบรมให้ปฏิบัติหน้าที่

อย่างมีประสิทธิภาพ ขาดความรู้ความเข้าใจในการบริหารงาน มีภาวะความเป็นผู้นำค่อนข้างน้อย ตลอดจนขาดทักษะในการบริหารและการจัดการด้านการศึกษา

จากเหตุผลดังกล่าวสถานศึกษาจึงต้องดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อที่จะพัฒนา ยกระดับคุณภาพมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่มีคุณภาพ เป็นที่เชื่อมั่นยอมรับของผู้ปกครอง ชุมชน สังคม ซึ่งมีผลต่อคุณภาพของผู้เรียน และคุณภาพของประเทศโดยตรง

1.2.2 หลักการของการประกันคุณภาพการศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการได้จัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาการศึกษาไทย ให้มีมาตรฐานเป็นเลิศ โดยกำหนดหลักการสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษาไว้เป็น 3 ข้อ ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2541 : 3-4)

1.2.2.1 รัฐบาลกระจายอำนาจในการกำหนดนโยบายการบริหารงานวิชาการงบประมาณบุคลากรและทรัพยากร ให้จังหวัดและสถานศึกษาทุกระดับและทุกประเภท

1.2.2.2 รัฐสนับสนุนให้ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษา

1.2.2.3 สถานศึกษาต้องแสดงภาระหน้าที่ ความรับผิดชอบต่อ

- 1) นักเรียนและผู้ปกครอง
- 2) มาตรฐานที่กำหนด
- 3) ผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษา

กรมวิชาการ (2542 : 1 - 2) ได้กล่าวถึงการประกันคุณภาพการศึกษา สรุปได้ว่าการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพได้มาตรฐาน สอดคล้องกับความต้องการของบุคคลและสังคม มีความสำคัญยิ่งในการพัฒนาคนซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดของประเทศ นอกจากนั้นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 43 ระบุไว้ว่า บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการเข้ารับการศึกษาที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายและพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 ได้กำหนดไว้ชัดเจนในหมวดมาตรฐาน และการประกันคุณภาพการศึกษาว่าให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ประกอบด้วย การประกันคุณภาพภายใน และระบบการประกันคุณภาพภายนอก โดยหน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก

นอกจากนี้ยังกำหนดให้มีสำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา มีฐานะเป็นองค์การมหาชนทำหน้าที่พัฒนาเกณฑ์วิธีประเมินคุณภาพภายนอกและทำการประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อให้มีการตรวจสอบคุณภาพการศึกษาอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกห้าปี โดยสถานศึกษาและบุคลากร กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานรวมทั้งผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้อง ให้ข้อมูลเพิ่มเติม และในกรณีที่ผลการประเมินของสถานศึกษาใดไม่ได้ตามมาตรฐานที่กำหนดให้ สำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษาให้ข้อเสนอแนะ มาปรับปรุงแก้ไขต่อ หน่วยงานต้นสังกัด เพื่อให้สถานศึกษาปรับปรุงแก้ไข

การประกันคุณภาพการศึกษาจึงเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพราะเป็นระบบที่สร้างความมั่นใจว่าสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้คุณภาพตามมาตรฐาน ผู้สำเร็จการศึกษามีความรู้ ความสามารถ มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่หลักสูตรกำหนดและ สังคมต้องการ และสืบเนื่องจากการที่กระทรวงศึกษาธิการ ได้กระจายบทบาทการจัดการศึกษาให้ สถานศึกษาเป็นหน่วยรับผิดชอบจัดและพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เป็นที่เชื่อมั่นและพอใจของ ผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและสังคม ดังนั้นหน่วยงานและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจะต้องมีส่วนร่วมใน การจัดการศึกษาตั้งแต่การวางแผนการดำเนินงานและตรวจสอบผลการดำเนินงานตามภาระ รับผิดชอบอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ ซึ่งกรมวิชาการ (2542 : 3) ได้เสนอหลักการประกันคุณภาพไว้ดังนี้

1. การสร้างความมั่นใจและพึงพอใจในคุณภาพการศึกษา
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานการศึกษาของทุกฝ่าย ทั้งผู้ให้และผู้รับบริการ
3. ความร่วมมือทางวิชาการขององค์กร บุคลากรในพื้นที่
4. การดำเนินงานเน้นคุณภาพในการปฏิบัติงานทุกระดับ ทุกขั้นตอน
5. การดำเนินงานสามารถติดตามตรวจสอบได้
6. รายงานสู่สาธารณชนและผู้เกี่ยวข้อง

จากหลักการดังกล่าว กรมวิชาการ (2543 : 7) ได้กำหนดกระบวนการสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษาดังนี้

1. การควบคุมคุณภาพการศึกษา เป็นการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน เพื่อ การพัฒนาคุณภาพเข้าสู่มาตรฐานที่กำหนดไว้ ประกอบด้วย

- 1.1 การกำหนดมาตรฐานการศึกษา โดยกระทรวงศึกษาธิการกำหนดมาตรฐาน การศึกษาระดับชาติ เขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา กำหนดมาตรฐานการศึกษาชาติ และ จัดทำข้อมูลพื้นฐานการศึกษาไว้เพื่อใช้ในการพัฒนาคุณภาพต่อไป

1.2 การพัฒนาเข้าสู่มาตรฐาน โดยกระทรวงศึกษาธิการเขตพื้นที่การศึกษา และ/หรือต้นสังกัด และสถานศึกษาจัดทำแผนเพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงาน พัฒนารูปแบบ เข้าสู่มาตรฐานที่กำหนดไว้ ในด้านการพัฒนาหลักสูตร สื่อ การพัฒนาครู และบุคลากร ธรรมเนียมสถานศึกษา การเรียนการสอน การแนะแนว การจัดการเรียนการสอน และการวัด ประเมินผล เป็นต้น

1.3 การควบคุมคุณภาพการศึกษา มีเป้าหมายดังนี้

1.3.1 มีมาตรฐานการศึกษาระดับชาติ ทั้งด้านผลผลิต กระบวนการและ
ปัจจัย

1.3.2 มีนโยบายแผนงาน และรูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาที่ชัดเจน
ให้ทุกหน่วยงาน

1.3.3 มีการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ

2. การตรวจสอบ ทบทวน และปรับปรุงคุณภาพการศึกษา เป็นการดำเนินงาน
ประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาและ/หรือต้นสังกัด และกระทรวงศึกษาธิการ
เพื่อยืนยันช่วยเหลือ เฝ้าระวัง ปรับปรุง สนับสนุน และพัฒนาการจัดการศึกษา ให้เป็นไปตาม
เป้าหมายที่กำหนด มุ่งไปสู่มาตรฐานที่ต้องการ ดังนี้

2.1 การตรวจสอบ และทบทวน เป็นการดำเนินงานทั้งระบบด้วยตนเองของ
สถานศึกษา เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงและพัฒนาการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ และ
รายงานต่อผู้ปกครอง ชุมชน สังคม และผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษา

2.2 การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา โดยเขตพื้นที่
การศึกษา และ/หรือต้นสังกัด เพื่อส่งเสริม สนับสนุน และใช้มาตรการในการส่งเสริม พัฒนา
คุณภาพการศึกษา ให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้

2.3 การตรวจสอบ ติดตาม และการประเมินผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาใน
ภาพรวมของประเทศ โดยกระทรวงศึกษาธิการเพื่อส่งเสริม สนับสนุน และ/หรือใช้มาตรฐานใน
การส่งเสริมพัฒนาคุณภาพการศึกษาการตรวจสอบ ทบทวน และปรับปรุงคุณภาพการศึกษา มี
เป้าหมายดังนี้

2.3.1 มีการตรวจสอบ และทบทวนการดำเนินงาน เพื่อพัฒนาตนเองของ
สถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

2.3.2 มีการตรวจสอบ และทบทวนคุณภาพของสถานศึกษา โดย
หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.3.3 มีการเสนอแนะสถานศึกษาที่ยังไม่ได้มาตรฐานให้มีการปรับปรุง
แก้ไข

2.3.4 มีการรายงานความก้าวหน้าคุณภาพการศึกษาระดับการศึกษาขั้น
พื้นฐานของประเทศ

3. การประเมินและรับรองคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา เป็นการดำเนินงาน
ประกันคุณภาพภายนอก โดยสำนักรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาเพื่อประเมิน
และรับรองว่า สถานศึกษาจัดการศึกษาได้คุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดไว้

การประเมินและรับรองคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา มีเป้าหมายดังนี้

3.1 มีกรอบการประเมินและดำเนินการประเมินและรับรองคุณภาพการศึกษา
ของสถานศึกษา

3.2 มีการเฝ้าระวัง คุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาที่ได้รับการรับรองให้มี
การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

3.3 มีรายงานผลการรับรองคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

จากการศึกษาหลักการและแนวคิดในการประกันคุณภาพการศึกษา สรุปได้ว่า
สภาพปัจจุบันสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วเกือบทุกด้าน จำเป็นที่สถานศึกษาต้อง
พัฒนาตนเองเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคต ให้เป็นที่เชื่อมั่นและยอมรับของผู้ปกครอง
ชุมชน สังคม ซึ่งมีผลต่อคุณภาพของนักเรียน และคุณภาพของประเทศโดยรวม ดังนั้น การ
ประกันคุณภาพการศึกษาจึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่ง ในการยกระดับมาตรฐานการศึกษาให้มีคุณภาพ
ซึ่งเป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

1.3 แนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา

การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกลไกสำคัญที่จะช่วยทำให้การจัดการศึกษา
ของสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีคุณภาพ โดยสถานศึกษาต้องกำหนดมาตรฐานการศึกษา เป็น
เป้าหมายการพัฒนาที่ชัดเจน สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาชาติ แล้วดำเนินการจัดการศึกษาให้
สามารถสร้างความมั่นใจว่าผู้เรียนจะมีคุณลักษณะตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ โดยมีแนวดำเนินงาน
ที่สำคัญ ดังนี้ (กรมวิชาการ. 2542 : 17 – 19)

1.3.1 การจัดทำธรรมนูญสถานศึกษา

1.3.1.1 กำหนดเป้าหมายของสถานศึกษา ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และสนองนโยบาย กฎ ระเบียบต่าง ๆ

1.3.1.2 จัดทำเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อใช้เป็นแผนแม่บทการดำเนินงาน
จัดการศึกษาของสถานศึกษาในช่วงระยะเวลาที่กำหนด โดยกำหนดเป็นแผนพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

1.3.1.3 ประกาศและชี้แจงให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องเข้าใจ และนำไป
ปฏิบัติได้ตรงกัน รวมทั้งเป็นแนวทางในการตรวจสอบการดำเนินงานของสถานศึกษา

1.3.2 การบริหารจัดการคุณภาพ

1.3.2.1 จัดการพัฒนางานองค์กรให้มีโครงสร้าง หน้าที่ ความรับผิดชอบ
วิธีการดำเนินงาน กระบวนการและทรัพยากรที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน

1.3.2.2 จัดและพัฒนานุเคราะห์ให้มีความรู้ ความเข้าใจ และร่วมกัน
ปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย

1.3.2.3 กำหนดนโยบายแนวดำเนินงานและวิธีปฏิบัติในสถานศึกษา
ด้านการเรียนการสอน ด้านการจัดการและบริหารให้ชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อเป็นมาตรฐาน
การดำเนินงานร่วมกัน ทั้งระดับผู้บริหาร หัวหน้างาน และผู้ปฏิบัติงาน

1.3.2.4 ติดตามกำกับการดำเนินงานระบบคุณภาพทุกระดับอย่าง
เคร่งครัดต่อเนื่อง

1.3.3 การตรวจสอบ ทบทวน และปรับปรุงคุณภาพการศึกษา

1.3.3.1 ตรวจสอบและประเมินการปฏิบัติงาน/โครงการของตนเอง
เป็นระยะอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ เพื่อนำข้อมูลไปใช้ปรับปรุงและแก้ไขการปฏิบัติงานให้บรรลุ
วัตถุประสงค์ของงานที่กำหนดไว้

1.3.3.2 ทบทวนผลการดำเนินงานของสถานศึกษา ทั้งประสิทธิภาพ
และประสิทธิผลของระบบคุณภาพในสถานศึกษาโดยคณะผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษา
ผู้ปกครอง ชุมชน ทุกสิ้นปีการศึกษาเพื่อพัฒนาระบบคุณภาพและการดำเนินงานต่อไป

1.3.4 การรายงานคุณภาพการศึกษา

1.3.4.1 รายงานคุณลักษณะและผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนเป็นระยะ และ
ทุกสิ้นภาคเรียน ให้ผู้เรียนและผู้ปกครองทราบ

1.3.4.2 รายงานความก้าวหน้าของการดำเนินงาน และแผนพัฒนาที่
กำหนดไว้ในธรรมนูญสถานศึกษาให้ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ

1.3.4.3 รายงานความสำเร็จของการดำเนินการจัดการศึกษาตาม
เป้าหมาย เมื่อครบรอบตามช่วงเวลาของธรรมนูญของสถานศึกษา ให้ผู้ปกครอง ชุมชน และ
หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ

ดังนั้นสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา จึงควรมีประสิทธิผลในการดำเนินงานดังนี้

1. ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะต่าง ๆ ครบถ้วนตามมาตรฐาน การศึกษา และสอดคล้องกับความต้องการของสังคม
2. สถานศึกษามีการบริหารจัดการศึกษาที่เป็นระบบคุณภาพ มีมาตรฐานการดำเนินงาน มีการกำกับติดตามงาน และทำงานร่วมกัน
3. ชุมชนมีความมั่นใจในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา เข้าร่วมจัดการศึกษาและส่ง บุตรหลานเข้าเรียนในสถานศึกษา
4. สถานศึกษา/หน่วยงาน สถานประกอบการ ที่รับผู้จบการศึกษาไปศึกษาต่อหรือ ทำงาน มีความพึงพอใจและมั่นใจคุณภาพของผู้จบการศึกษา

จากการศึกษาแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพของสถานศึกษาสรุปได้ว่าแนว ทางการดำเนินงานประกอบด้วยขั้นตอน 4 ขั้นตอน ได้แก่ การจัดทำธรรมนูญสถานศึกษาการ บริหารจัดการคุณภาพ การตรวจสอบ ทบทวนและปรับปรุงคุณภาพการศึกษา และการรายงาน คุณภาพการศึกษา โดยสถานศึกษาต้องกำหนดมาตรฐานการศึกษาเป็นเป้าหมายที่ชัดเจนสอดคล้อง กับมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ แล้วดำเนินการจัดการศึกษาตามแนวทางดังกล่าวให้สามารถสร้าง ความมั่นใจว่าผู้เรียนจะมีคุณลักษณะตามมาตรฐานที่กำหนดไว้

1.4 มาตรฐานการศึกษาเพื่อประเมินคุณภาพการศึกษา

จากข้อกำหนดเกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษา ซึ่งระบุไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรฐานการศึกษาหมายถึงข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์และ มาตรฐานที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา และยังใช้เป็นหลักในการเทียบเคียงสำหรับการ ส่งเสริม กำกับ ดูแล ตรวจสอบ การประเมินผล และการประกันคุณภาพการศึกษานั้น สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติจึงได้พัฒนามาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อใช้ เป็นกรอบในการประเมินคุณภาพภายนอก และเป็นแนวทางให้หน่วยงานและสถานศึกษามุ่ง พัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ใน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543: 1) ได้ดำเนินการพัฒนาการศึกษา โดยวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาการศึกษาไทย วิสัยทัศน์ ความเปลี่ยนแปลง สังคมโลก ลักษณะสังคมไทย และคนไทยที่พึงประสงค์ เป้าหมาย และแนวทางการจัดการศึกษา

มาตรฐานการศึกษาของหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 รวมทั้งหลักการและจุดมุ่งหมายตามหลักสูตรของแต่ละระดับการศึกษา แล้วสังเคราะห์จัดทำเป็นร่างมาตรฐานการศึกษา หลังจากนั้นได้จัดประชุมระดมความคิดและสอบถามความคิดเห็นจากบุคคลหลายฝ่าย เพื่อปรับปรุงร่างมาตรฐาน และจัดทำตัวบ่งชี้ซึ่งได้มีการประชุมระดมความคิดเมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2541 โดยเชิญผู้แทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้ทรงคุณวุฒิประมาณ 60 คน มาร่วมกันพิจารณาและปรับปรุงร่างมาตรฐานการศึกษาให้สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาการศึกษาของชาติ แล้วจัดทำตัวบ่งชี้ ต่อมาได้เชิญผู้แทนและนักวิชาการที่รับผิดชอบในการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของหน่วยงานต่าง ๆ ได้แก่ กรมวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กรมสามัญศึกษา กรมพลศึกษา กรมอาชีวศึกษา สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล สภาสถาบันราชภัฏ กรมการศาสนา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรมการศึกษานอกสถานศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร สำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น กรมการพัฒนาชุมชน และกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน รวมทั้งผู้บริหารสถานศึกษา และครูของสถานศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน ตลอดจนผู้ปกครอง จำนวนประมาณ 60 คน มาร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการ เมื่อวันที่ 27 - 29 เมษายน 2541 เพื่อช่วยกันปรับปรุงร่างมาตรฐานการศึกษา และตัวบ่งชี้ให้สอดคล้องกับเป้าหมาย การพัฒนาการศึกษาของชาติ และจัดทำตัวบ่งชี้จำแนกตามระดับการศึกษา

เมื่อได้ดำเนินการจัดทำร่างมาตรฐานการศึกษา และตัวบ่งชี้ตามลำดับข้างต้นแล้ว สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้จัดให้มีการประชาพิจารณ์ เพื่อให้ผู้แทนครูในท้องถิ่นและประชาชนได้ร่วมแสดงความคิดเห็น โดยจัดให้มีการทำประชาพิจารณ์ในทุกเขตการศึกษา รวม 12 เขต และกรุงเทพมหานครในระหว่างเดือนมิถุนายน ถึง กรกฎาคม 2541 แล้วสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้ประมวลและสังเคราะห์ความคิดเห็นของทุกกลุ่มทุกฝ่าย แล้วปรับปรุงร่างมาตรฐานการศึกษาและตัวบ่งชี้ แล้วนำไปสำรวจความคิดเห็น (poll) กับประชาชนทั่วประเทศจำนวน 21,437 คน เพื่อสำรวจความคิดเห็น และจัดลำดับความสำคัญของร่างมาตรฐานและตัวบ่งชี้ ซึ่งผลจากการสำรวจพบว่า ประชาชนมากกว่าร้อยละ 90 เห็นด้วยกับมาตรฐานและตัวบ่งชี้ โดยพิจารณาปรับแก้และตัดตัวบ่งชี้บางข้อออกเพื่อลดความซ้ำซ้อน และยังคงไว้ซึ่งวัตถุประสงค์ และความต้องการของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีความเหมาะสม และนำไปปฏิบัติในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพร่างมาตรฐานการศึกษาที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และกลุ่มบุคคลหลายกลุ่มพัฒนาขึ้นนี้ มีสาระสอดคล้องกับความมุ่งหมาย และหลักการรวมทั้งแนวทางการจัดการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

พ.ศ. 2542 เป็นสำคัญ โดยมีทั้งหมด 27 มาตรฐาน 91 ตัวบ่งชี้ แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ มาตรฐานด้านผู้เรียน (output) มาตรฐานด้านกระบวนการ (process) และมาตรฐานด้านปัจจัย (input)

หลังจากนั้นได้นำเสนอร่างมาตรฐานการศึกษา เพื่อประเมินคุณภาพภายนอก : ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้ง 27 มาตรฐาน และมาตรฐานที่พิจารณาคัดเลือกเป็นมาตรฐานสำหรับการประเมินคุณภาพภายนอกในรอบแรก 17 มาตรฐานต่อคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เมื่อวันที่ 23 กันยายน 2542 ซึ่งที่ประชุมเห็นชอบในหลักการตามที่เสนอ โดยให้คัดเลือกมาตรฐานที่มีความสำคัญเป็นมาตรฐานหลักและให้เน้นมาตรฐานด้านกระบวนการ สำหรับการประเมินภายนอกในรอบแรก แล้วให้นำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้จัดลำดับความสำคัญของร่างมาตรฐานการศึกษา แล้วสรุปเป็นมาตรฐานการศึกษา เพื่อใช้เป็นมาตรฐานในการประเมินคุณภาพภายนอกในรอบแรก สำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 10 มาตรฐาน 42 ตัวบ่งชี้ นำเสนอต่อคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 4 มกราคม 2543 ซึ่งคณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติในหลักการ และให้กระทรวงศึกษาธิการหารือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในทางปฏิบัติ

มาตรฐานการศึกษา 10 มาตรฐาน ดังกล่าว สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 : 5-6) ได้เสนอไว้ดังนี้

มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์

มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้ และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร

มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองรักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

มาตรฐานที่ 9 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต

มาตรฐานที่ 10 ผู้เรียนมีสุนทรีย์ สุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี

มาตรฐานที่ 12 ผู้เรียนมีสุนทรีย์ภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา

มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีการจัดองค์กร / โครงสร้าง และการบริหารงานอย่างเป็นระบบ ครบวงจร ให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา

มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์ และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา

มาตรฐานที่ 18 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

มาตรฐานที่ 25 สถานศึกษา มีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียน และท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้

จากการปรึกษาหารือระหว่างกระทรวงศึกษาธิการ กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กระทรวงศึกษาธิการได้ขอให้เพิ่มมาตรฐานการศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกในรอบแรกอีก 4 มาตรฐาน เป็น 14 มาตรฐาน และเสนอให้มีการปรับตัวบ่งชี้บางตัวให้สอดคล้องกับมาตรฐาน โดยเสนอให้คณะกรรมการในคราวประชุมเมื่อวันที่ 25 มกราคม 2543 ซึ่งในส่วนที่กระทรวงศึกษาธิการขอเพิ่มเติมได้แก่

มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจรรย์ญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์

มาตรฐานที่ 20 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ และมีความสามารถในการบริหารจัดการ

มาตรฐานที่ 22 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

มาตรฐานที่ 24 ครูมีคุณวุฒิ / ความรู้ ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบและมีครูเพียงพอ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 2 – 4)

จากการศึกษามาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพการศึกษาสรุปได้ว่า มาตรฐานและตัวบ่งชี้ต่างก็มีความสัมพันธ์ คือ มาตรฐานเป็นสภาพที่พึงประสงค์ ซึ่งแสดงถึงลักษณะสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาให้นักเรียนมีคุณภาพตามต้องการ มาตรฐานแสดงให้เห็นถึงเป้าหมายเกี่ยวกับคุณภาพนักเรียน และกระบวนการที่สถานศึกษาควรดำเนินการเพื่อให้นักเรียนมีคุณภาพ นอกจากนี้ มาตรฐานอาจะระบุถึงสิ่งที่จะต้องมีหรือปัจจัยเบื้องต้นสำหรับการปฏิบัติด้วยส่วนตัวบ่งชี้เป็นรายละเอียดของมาตรฐานที่ช่วยให้เข้าใจถึงเป้าหมายและแนวปฏิบัติที่พึงประสงค์อย่างชัดเจนตลอดจนสามารถใช้ประโยชน์ในการกำหนดประเด็นการประเมิน มาตรฐานนั้น ๆ

2. แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.1 นโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง

2.1.1 ข้อมูลพื้นฐาน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุงมีสถานศึกษาที่ปฏิบัติงาน 2 แห่ง แห่งที่ 1 ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมือง อาคารสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดพัทลุง เลขที่ 14 หมู่ที่ 1 ตำบลเขาเจ็ยก อำเภอ

เมือง จังหวัดพัทลุง รหัสไปรษณีย์ 93000 หมายเลขโทรศัพท์ 0-74611-643 โทรสาร 0-7461-1791 แห่งที่ 2 ตั้งอยู่ในเขตอำเภอควนขนุน อาคารสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดพัทลุง เลขที่ 211 หมู่ที่ 9 ตำบลโตนดควน อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง รหัสไปรษณีย์ 93110 หมายเลขโทรศัพท์ 0-7468-2353 โทรสาร 0-7468-2532 เป็นสถานที่ตั้งอยู่ในอุทยานการศึกษาอุดมปัญญา

บุคลากรในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง มีบุคลากรปฏิบัติงานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง จำนวน 182 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 20 ตุลาคม 2549) จำแนกได้ดังนี้ จำนวนบุคลากรในสถานศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง จำแนกได้ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษา 276 คน รองผู้บริหารสถานศึกษา 134 คน ครู 4,221 คน พนักงานราชการ 13 คน ลูกจ้างประจำ 279 คน ลูกจ้างชั่วคราว 102 คน และภารโรง 12 คน รวมทั้งสิ้น 5,037 คน

สถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง จำแนกได้ดังนี้ เปิดสอนระดับ อ.1-ป.6 จำนวน 194 แห่ง เปิดสอนระดับ อ.1-ม.3 จำนวน 52 แห่ง เปิดสอนระดับ อ.1-ม.6 จำนวน 1 แห่ง เปิดสอนระดับ ม.1-ม.6 จำนวน 1 แห่ง และเปิดสอน ม.1-ม.6 จำนวน 28 แห่ง รวมทั้งสิ้น 276 แห่ง

นักเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง จำแนกตามระดับดังนี้ ก่อนประถมศึกษา 10,017 คน ประถมศึกษา 38,889 คน มัธยมศึกษาตอนต้น 19,607 คน มัธยมศึกษาตอนปลาย 7,569 คน และประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) 114 คน นวมทั้งสิ้น 76,196 คน

2.1.2 บทบาทและภารกิจสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เป็นหน่วยงานสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 บทบาทและภารกิจ ดังนี้

1. กำกับดูแล สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษา
2. จัดตั้ง ขยาย หรือเลิกสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
3. ประสาน ส่งเสริม และสนับสนุนสถานศึกษาเอกชนในเขตพื้นที่การศึกษา
4. ประสานและส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถจัดการศึกษา

สอดคล้องกับนโยบายและมาตรฐานการศึกษา

5. ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลายในเขตพื้นที่การศึกษา

6. ปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

7. อำนาจหน้าที่ในการบริหาร และจัดการศึกษาและพัฒนาสาระของหลักสูตร การศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน

8. อำนาจหน้าที่ในการพัฒนาด้านวิชาการ และจัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษาร่วมกับสถานศึกษา

9. รับผิดชอบในการพิจารณาแบ่งส่วนราชการภายในสถานศึกษาของสถานศึกษา และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

10. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายกำหนด

2.1.3 ทิศทางการจัดการศึกษา

วิสัยทัศน์ (vision)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เป็นองค์กรที่มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ การศึกษา สถานศึกษาสามารถพัฒนาตนเอง เทียบได้มาตรฐานการศึกษาชาติ ผู้เรียนทุกคนได้รับ การเรียนรู้อย่างทั่วถึง มีคุณภาพเต็มศักยภาพและมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่นของจังหวัด พัทลุง

พันธกิจ (Mission)

1. จัด ส่งเสริม สนับสนุน ประสานความร่วมมือการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่าง ทั่วถึง

2. เสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถานศึกษาและพัฒนาระบบการจรรยาบรรณการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนมีคุณภาพ

3. ยกระดับขีดความสามารถของผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพและมุ่งสู่มาตรฐานสากล เป้าประสงค์ (Goals)

1. ประชากรวัยเรียนทุกคนได้รับการบริการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี ตามสิทธิ อย่างทั่วถึง เท่าเทียมและเต็มตามศักยภาพ

2. ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและ การสื่อสารเพื่อการเรียนรู้ มีนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน มีความสามารถในการคิด วิเคราะห์และสังเคราะห์

3. ผู้เรียนมีทักษะในการดำรงชีวิต มีคุณธรรม มั่นใจในตนเอง กล้าแสดงออก

4. ผู้เรียนมีความเป็นไทย มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม อนุรักษ์ประเพณี ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

5. ผู้เรียนได้รับการพัฒนาด้านภาษา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและ อาชีพ เพื่อการพึ่งพาตนเอง

2.1.4 กลยุทธ์การพัฒนาศึกษาขั้นพื้นฐาน

- | | |
|--------------|---|
| กลยุทธ์ที่ 1 | การจัดการศึกษาเพื่อให้เด็กพัทลุงรักษ์พัทลุง |
| กลยุทธ์ที่ 2 | การจัดการศึกษาเพื่อให้เด็กพัทลุงมีคุณธรรม |
| กลยุทธ์ที่ 3 | การจัดการศึกษาเพื่อให้เด็กพัทลุงมีสัมมาชีพ |
| กลยุทธ์ที่ 4 | การจัดการศึกษาเพื่อให้เด็กพัทลุงเรียนรู้ตลอดชีวิต |
| กลยุทธ์ที่ 5 | การจัดการศึกษาที่ทั่วถึงประชาชนชาวพัทลุง |
| กลยุทธ์ที่ 6 | การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ |
| กลยุทธ์ที่ 7 | การพัฒนาศักยภาพของบุคลากร |
| กลยุทธ์ที่ 8 | สถานศึกษาเข้มแข็ง |
| กลยุทธ์ที่ 9 | พัฒนาผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษ |

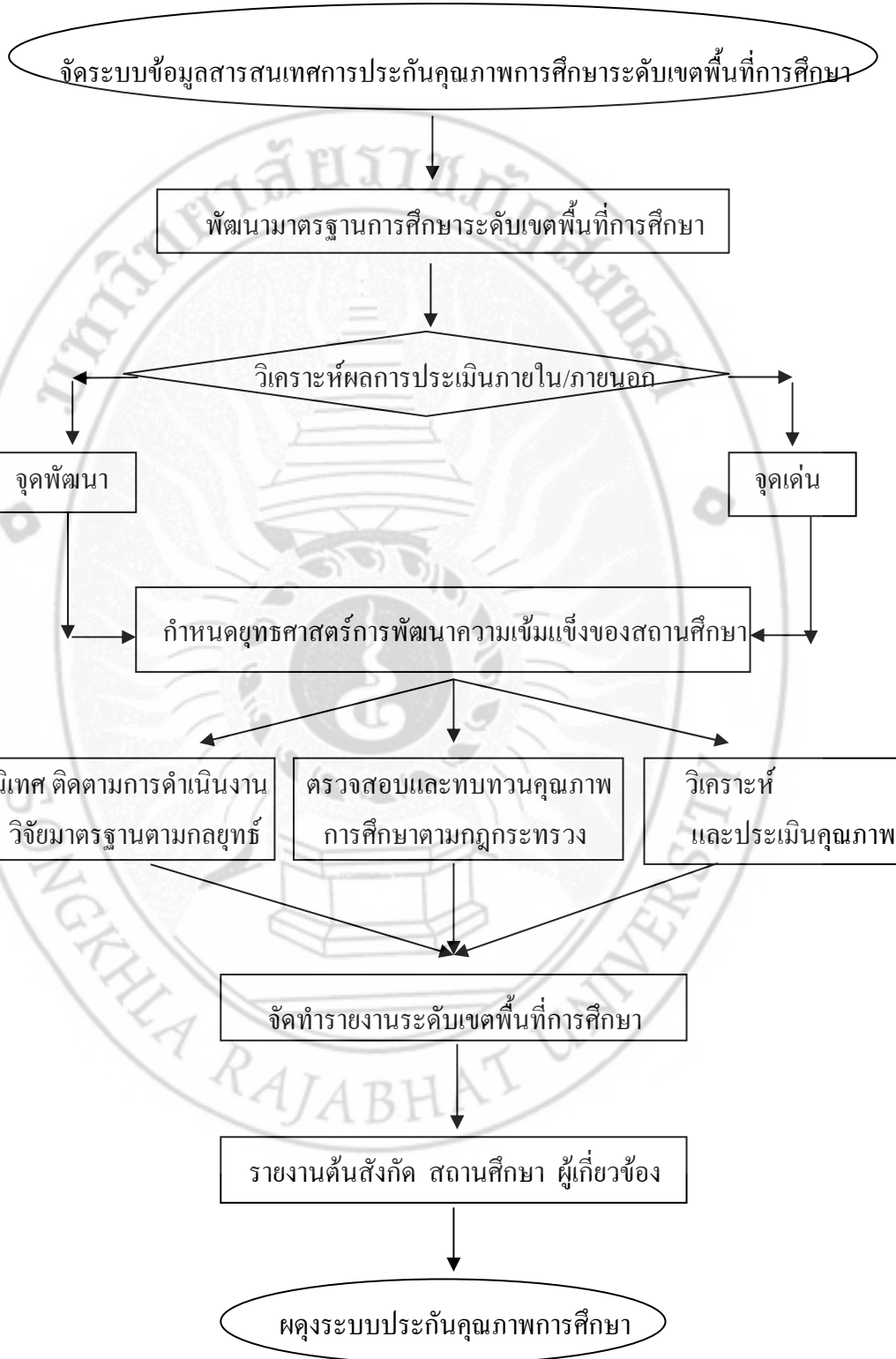
ยุทธศาสตร์ : การส่งเสริมความเข้มแข็งของสถานศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เป็นองค์กรที่มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ การศึกษา สถานศึกษาสามารถพัฒนาตนเองเทียบได้มาตรฐานการศึกษาชาติ มาตรฐานการศึกษา ขั้นพื้นฐาน และผู้เรียนได้รับการเรียนรู้อย่างทั่วถึง มีคุณภาพเต็มตามศักยภาพ ซึ่งได้กำหนด ยุทธศาสตร์ การส่งเสริมความเข้มแข็งของสถานศึกษา ในกลยุทธ์ที่ 8 การพัฒนาคุณภาพและ มาตรฐานการศึกษา เป็นแนวทางการจัดการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง ตามโครงการ โรงเรียนดีมีคุณภาพ

มาตรการ : การตรวจ ติดตาม ประเมินผลและนิเทศสถานศึกษา

1. การประชุมสัมมนาผู้เกี่ยวข้องเพื่อยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา
2. พัฒนาเครื่องมือการตรวจ ติดตาม ประเมินผลและนิเทศสถานศึกษาเชิงบูรณาการ
3. จัดระบบการตรวจ ติดตาม ประเมินผลและนิเทศสถานศึกษาเชิงบูรณาการ
4. การตรวจ ติดตาม ประเมินผลและนิเทศสถานศึกษา

กลุ่มงานส่งเสริมพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษา

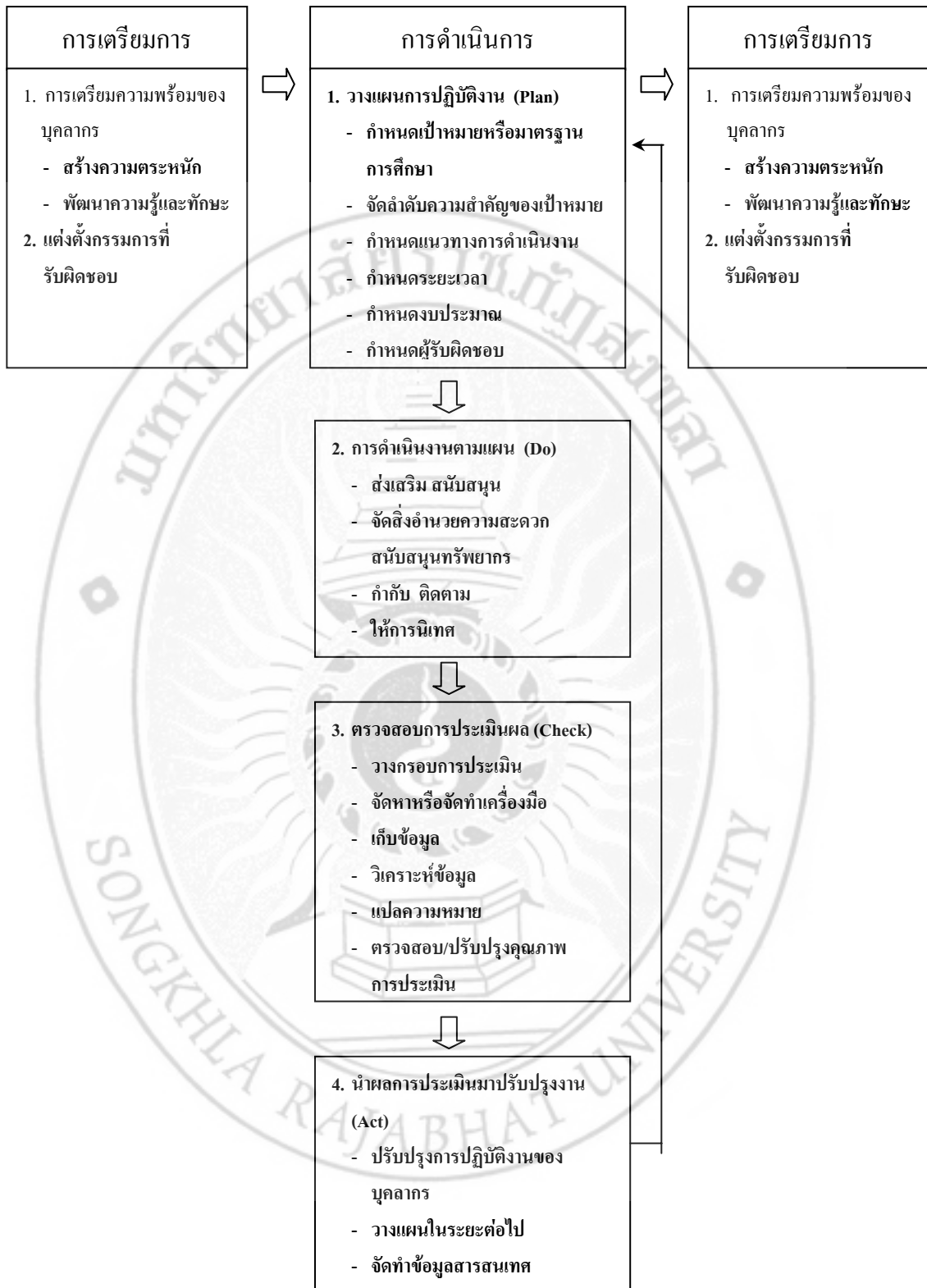


2.2 การดำเนินการจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

ได้มีผู้กล่าวไว้เกี่ยวกับการดำเนินการจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 : 12) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน ควรมีการเตรียมการเพื่อสร้างความพร้อมให้แก่บุคลากร จากนั้นบุคลากรทุกคนในสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องจึงร่วมกันวางแผน ร่วมกันปฏิบัติ ร่วมกันตรวจสอบ และร่วมกันปรับปรุง ประกอบด้วยขั้นตอนการดำเนินงานดังภาพประกอบ 2





ภาพประกอบ 2 ขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

กรมวิชาการ (2544 : 30-46) ได้มีข้อเสนอแนะให้สถานศึกษาสามารถจัดระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพบนพื้นฐานทรัพยากรและประสบการณ์พัฒนาการจัดการศึกษาของแต่ละแห่งที่มีความแตกต่างที่หลากหลาย ไว้ดังนี้

1. สร้างบุคลากรทั้งสถานศึกษาให้เป็นผู้รู้เข้าใจ และสามารถปฏิบัติงานตามระบบคุณภาพ ได้ คุณภาพการศึกษามีสิ่งที่เกิดขึ้นโดยบังเอิญ แต่เป็นสิ่งที่มีการจัดการอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การออกแบบหลักสูตร การจัดการปัจจัยนำเข้า และการบริหารเพื่อบรรลุผล การติดตามปรับปรุง และพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง เป็นต้น คุณภาพการศึกษาจึงเป็นเรื่องของทุกคนที่อยู่ในกระบวนการจัดการ และต้องมีการปฏิบัติโดยทุกฝ่ายทั่วทั้งสถานศึกษา บุคลากรของสถานศึกษาจะมีบทบาทสำคัญในการนำความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมต่าง ๆ ไปดำเนินการ จึงจำเป็นต้องมีการฝึกอบรมให้ความรู้ในเรื่องต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาตลอดจนสร้างจิตสำนึกเพื่อสร้างวัฒนธรรมการทำงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

2. ปรับแต่งวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาหรือกำหนดใหม่

วิสัยทัศน์ เป็นสภาพที่พึงปรารถนาในอนาคตที่สถานศึกษาและที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับผลสำเร็จของผู้เรียนในชุมชนนั้น ๆ กำหนดขึ้นเพื่อเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสิ่งที่คาดหวังไว้ให้สำเร็จ เมื่อมีวิสัยทัศน์จะต้องมียุทธศาสตร์ที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ของวิสัยทัศน์ หากปราศจากวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน สถานศึกษาก็ตั้งให้เพียงเพื่อการดำเนินการตามกฎระเบียบที่กำหนดโดยหน่วยงานภายนอกยังผลให้ไม่พร้อมที่จะดำเนินการบนพื้นฐานการพัฒนาตนเอง การมีวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาจะทำให้สถานศึกษามีความเป็นเอกภาพ เป็นแกนสำหรับวิธีการดำเนินงานในทิศทางเดียวกันเพื่อมุ่งสู่วิสัยทัศน์ วิสัยทัศน์จะต้องมีการปรับแต่ง หรือกำหนดใหม่ให้สอดคล้องกับความปรารถนาของชุมชน และให้ทันสมัยเสมอ

3. การจัดทำข้อมูลสารสนเทศคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

การจัดทำสารสนเทศเป็นการสร้างระบบการจัดการข้อมูลคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาที่สามารถใช้ตัดสินใจ วางแผน พัฒนาคุณภาพสถานศึกษาทั้งในระดับห้องเรียนเป็นรายบุคคล ระดับชั้น/กลุ่มวิชา และระดับสถานศึกษา ซึ่งแสดงคุณภาพโดยรวมของสถานศึกษา ซึ่งตามสภาพปัจจุบัน สถานศึกษาแทบทุกแห่งมีข้อมูลพื้นฐานของชุมชน ผู้เรียน และบุคลากรอยู่แล้ว ควรได้นำมาวิเคราะห์และแปลผลให้มีความหมายเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา ได้แก่ การกำหนดวิสัยทัศน์ภารกิจ และเป้าหมาย รวมทั้งการเสนอข้อมูลในรูปแบบที่เข้าใจง่ายและจัดระบบข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่ ซึ่งจะแสดงคุณภาพของสถานศึกษาที่เป็นปัจจุบัน เช่น ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน เวลาเรียนของนักเรียน ครู คุณภาพและปริมาณของสื่อการเรียนการสอน อาคารสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก โครงการและการบริหารที่จัดให้แก่

ผู้เรียน การมีส่วนร่วมของบิดา มารดา ผู้ปกครองและชุมชนและที่สำคัญคือผลสัมฤทธิ์และความประพฤติกของผู้เรียน

4. พัฒนามาตรฐานการศึกษา ระดับสถานศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการกำหนดมาตรฐานหลักสูตรขั้นพื้นฐานเพื่อเป็นเป้าหมายการพัฒนาเยาวชนของชาติ การประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จะต้องสร้างความมั่นใจแก่สังคมว่า สถานศึกษามีศักยภาพในการพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้บรรลุผลสำเร็จตามมาตรฐานหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

มาตรฐานหลักสูตรขั้นพื้นฐาน เป็นมาตรฐานด้านผลผลิตเป็นผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรในระดับกว้างที่สัมพันธ์เชื่อมโยงกับทุกกลุ่มวิชาที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนเมื่อจบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริม กำกับ ดูแล ตรวจสอบ ประเมินผล และการประกันคุณภาพทางการศึกษาของสถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

มาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มวิชา เป็นผลการเรียนรู้ทั่วไปของแต่ละกลุ่มวิชาที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนหลังจากที่ได้ผ่านกระบวนการเรียนรู้กลุ่มวิชานั้น ครบ 12 ปี เพื่อเป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด รวมทั้งเป็นแนวทางในการกำกับ ตรวจสอบ และประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น เป็นการเรียนรู้ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนในทุกช่วงชั้น 3 ปี ของแต่ละมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มวิชาเพื่อเป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนในแต่ละช่วงชั้น รวมทั้งเป็นแนวทางในการกำกับ ตรวจสอบ และประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาและเป็นหลักในการเทียบโอนความรู้ และประสบการณ์จากการศึกษาในระบบนอกระบบ และตามอัธยาศัย

มาตรฐานการเรียนรู้รายปี/ รายภาค เป็นผลการเรียนรู้รายปี/ รายภาค เพื่อใช้เป็นหลักในการตรวจสอบพัฒนาการของผู้เรียนในด้านความรู้ ทักษะ / กระบวนการ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ในแต่ละปี/ ภาค

5. จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา

การวางแผนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นกระบวนการที่มีขั้นตอนเป็นระบบ เพื่อที่จะสร้างหรือปรับแต่งวิสัยทัศน์ จัดอันดับความสำคัญของภารกิจ กำหนดรูปแบบและวิธีการ จัดระบบองค์กร และการบริหารสถานศึกษา กระบวนการวางแผนเป็นกลไกที่จะสร้างองค์ประกอบขั้นพื้นฐานต่าง ๆ ที่สนับสนุนและรับรองการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา ขั้นตอนการจัดทำแผนจะเป็นโอกาสที่ดีผู้บริหาร บุคลากรในสถานศึกษา ผู้ปกครอง นักเรียน และบุคคลในชุมชนจะได้ร่วมกันศึกษาวิเคราะห์สภาพและการดำเนินการของสถานศึกษา เช่น ปรัชญา เป้าหมาย ความหวัง

และพันธกิจหลักและวิธีปฏิบัติที่ยึดถือเป็นธรรมเนียม และลักษณะที่เป็นจุดอ่อน จุดของสถานศึกษา เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อที่จะช่วยกำหนดทิศทางที่จะทำให้กระบวนการเรียนการสอนตอบสนองความต้องการของชุมชนและสังคมได้ดียิ่งขึ้น การวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างถูกหลักวิชาและการตัดสินใจที่อาศัยข้อมูลที่น่าเชื่อถือเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพด้านต่าง ๆ จะนำไปสู่กระบวนการปฏิรูปสถานศึกษาซึ่งเป็นนโยบายสำคัญของการปฏิรูปการศึกษารองค์ประกอบที่สำคัญของการจัดทำแผนปรับปรุงคุณภาพสถานศึกษามีดังต่อไปนี้

- 5.1 การประเมินเพื่อสำรวจสภาพปัญหาและความจำเป็นอย่างรอบด้าน
 - 5.2 การปรับเป้าหมายและทิศทางการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาในกรอบหลักสูตร
 - 5.3 การพัฒนาหรือเลือกใช้รูปแบบ วิธี หรือนวัตกรรมการเรียนการสอนที่ตอบสนองต่อสภาพปัญหา และความจำเป็นสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาและเปิดโอกาสผู้เรียนทุกคนได้เรียนรู้ และบุคลากรทุกฝ่ายที่มีส่วนร่วม
 - 5.4 การจัดกระบวนการเรียนการสอนโดยคณาจารย์ที่มีความรู้ความสามารถเหมาะสม
 - 5.5 การพัฒนาความรู้ความสามารถทางวิชาชีพของครูผู้สอนและบุคลากร
 - 5.6 ยุทธศาสตร์และวิธีการทำให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม
 - 5.7 การพัฒนาระบบข้อมูลการประเมินมาตรฐาน
 - 5.8 แผนการให้ความช่วยเหลือผู้เรียนที่มีปัญหาด้านผลสัมฤทธิ์ตามมาตรฐาน
- สถานศึกษาต้องจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพระยะยาว และแผนพัฒนาประจำปีที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ ภารกิจของสถานศึกษา โดยใช้ข้อมูลสารสนเทศปัจจุบันเข้ามาวิเคราะห์จุดเด่น จุดที่ต้องการปรับปรุง รวมทั้งศักยภาพของสถานศึกษาและความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน กำหนดเป็นเป้าหมายการพัฒนาที่ชัดเจนในแต่ละปี รวมทั้งระบุวิธีการดำเนินงานพัฒนาที่มีประสิทธิภาพที่มั่นใจว่าจะบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ นอกจากนั้นสถานศึกษาจะจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีที่ระบุรายละเอียดการปฏิบัติงานที่ชัดเจนว่าใครรับผิดชอบอะไร เมื่อใด ใช้งบประมาณเท่าใด แผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาจะกำหนดชัดเจนว่าสถานศึกษามีทิศทางการพัฒนาเรื่องใดมีวิธีการหรือยุทธศาสตร์อะไร โดยเป้าหมายของแผนจะต้องชัดเจนและถ่วงน้ำหนักการปฏิบัติงานถึงคุณภาพของผู้เรียน วัดได้ และวิธีการต้องครอบคลุมภาระงานสำคัญทั้งด้านหลักสูตร การเรียนการสอน การพัฒนาครู โครงสร้างองค์กร การใช้ทรัพยากร ตลอดจนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน

6. การจักระบบบริหารจัดการคุณภาพสถานศึกษา

เป็นการจักระบบบริหารจัดการทรัพยากรและปฏิบัติงานบนพื้นฐานคุณภาพการศึกษา โดยเน้นการร่วมตัดสินใจของทุกฝ่ายทั้งครูผู้สอน ผู้บริหาร และชุมชนโดยคณะกรรมการสถานศึกษาและมีการแต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เพื่อกำหนดแนวทางและวิธีการประกันคุณภาพของสถานศึกษา ให้ความเห็นข้อเสนอนี้เกี่ยวกับการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ทั้งนี้ คณะกรรมการชุดนี้อาจอยู่ภายใต้คณะกรรมการสถานศึกษาก็ได้ การบริหารจัดการคุณภาพสถานศึกษาต้องมุ่งให้บุคลากรทุกคนตระหนักและรับผิดชอบตามบทบาทหน้าที่ และภารกิจของตนที่ต้องการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายที่แผนกำหนดไว้โดยมีการติดตาม ช่วยเหลือการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง จริงจัง เพื่อพัฒนางานให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้นไป

7. การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพสถานศึกษา

การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพสถานศึกษา ประกอบด้วยกิจกรรมสำคัญ

2 กิจกรรม คือ

7.1 การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาภายในของสถานศึกษา

นอกจากการตรวจสอบในลักษณะผู้ปฏิบัติประเมินเพื่อปรับปรุงผลงานแล้วสถานศึกษาจัดให้มีการตรวจสอบและทบทวนประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ โดยมีการกำหนดแผน กรอบการตรวจสอบและทบทวนและคณะบุคคลเพื่อรับผิดชอบ ทั้งนี้ควรดำเนินการเมื่อสิ้นภาคเรียนแรกเพื่อนำผลมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการปรับปรุงการปฏิบัติงาน การเปรียบเทียบกับประเมินจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายนอก และเพื่อการจัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปีการศึกษา

ในการดำเนินงานจำเป็นต้องมีคณะทำงานที่มีทักษะการปฏิบัติงานอย่างดี โดยมีการวางแผน แนวการทำงานและกระบวนการตรวจสอบ และทบทวนคุณภาพการศึกษาร่วมกัน เน้นกิจกรรมการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา เพื่อช่วยให้เกิดการปรับปรุง และพัฒนางานซึ่งเป็นสภาพปกติของสถานศึกษา เช่น การสังเกตการเรียนการสอน การสังเกตพฤติกรรมผู้เรียน การศึกษาวิเคราะห์ผลงานนักเรียน การสัมภาษณ์ผู้ทำงานโครงการ/กิจกรรม เป็นต้น

7.2 การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาโดยเขตพื้นที่การศึกษา และมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เป็นการตรวจสอบและทบทวนโดยคณะกรรมการจากภายนอก ซึ่งประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานต่าง ๆ เช่น ผู้แทนสถานศึกษาต่าง ๆ ในเขตพื้นที่การศึกษา และเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานการศึกษาระดับจังหวัดและเขตพื้นที่การศึกษา คณะกรรมการ

ตรวจสอบและทบทวนคุณภาพดังกล่าว จะต้องรายงานผลให้สถานศึกษาทราบเพื่อนำผลไปพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาต่อไป

มีขอบข่ายการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ดังนี้

1. วิสัยทัศน์และภารกิจของสถานศึกษา เป็นสภาพที่พึงปรารถนาในอนาคต ที่วางอยู่บนพื้นฐานของความจริง บ่งบอกภารกิจของสถานศึกษา วิสัยทัศน์ที่ดีต้องมีความชัดเจน สอดคล้องกับนโยบายของสถานศึกษา เกิดจากการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายเป็นความต้องการของท้องถิ่นและมีระยะเวลาที่แน่นอน

2. แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา เป็นแผนที่บุคลากรและผู้เกี่ยวข้องได้ ร่วมกันจัดทำอย่างมีระบบ มีความชัดเจน ถูกต้องสอดคล้องกับมาตรฐานของสถานศึกษา มีแนวทางกำกับติดตามและประเมินอย่างชัดเจน ในการตรวจสอบและทบทวนแผนพัฒนาคุณภาพศึกษาที่มีอยู่แล้วหรือพัฒนาขึ้นมาใหม่จะประกอบด้วย การรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ การวางแผนพัฒนาตามผลการวิเคราะห์ข้อมูล ทั้งนี้การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมและให้แผนมีความสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน หลังจากการตรวจสอบและทบทวนแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาแล้วควรเสนอแนวทางเพื่อนำแผนไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพอย่างแท้จริงรวมทั้งจัดทำเอกสารเผยแพร่ให้กับทุกคนที่เกี่ยวข้องทราบและนำไปปฏิบัติ

3. การเรียนการสอน เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยเน้น คุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนตามมาตรฐานของผู้เรียนของ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ครูจะต้องออกแบบการเรียนตามสภาพจริง ผู้เรียนเป็นผู้แสวงหาความรู้ เรียนรู้จากการปฏิบัติด้วยตัวเอง ทั้งนี้การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขที่สอดคล้องกับการรับรู้ของผู้เรียน การพัฒนาหลักสูตร สภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ ยุทธศาสตร์ วิธีสอน กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน การตอบสนองการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม

4. การเรียนรู้ ความก้าวหน้าและผลการเรียนรู้ของผู้เรียน เป็นกระบวนการที่ต้องดำเนินงานตรวจสอบและทบทวนภายใน ต่อเนื่องจากการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่แสดงให้เห็นถึงโปรแกรมที่มีคุณภาพของสถานศึกษา อันทำให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ โดยสถานศึกษาทุกแห่งต้องกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ของผู้เรียน มีการวัดการประเมินผลที่สอดคล้องกับมาตรฐาน ดังนั้นการตรวจสอบทบทวนการเรียนรู้ ความก้าวหน้า และผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน จึงต้องประกอบด้วยการพัฒนาหลักสูตร ผลงานของนักเรียน ระบบการประเมินผล และการสนับสนุนการเรียนรู้

5. การบริหารและการจัดการ เป็นการนำทรัพยากรและวิธีการมาดำเนินการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง มีโครงสร้างชัดเจน มีระบบ มีมาตรฐาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่

กำหนดการบริหารและการจัดการที่ดี ควรมุ่งเน้นคุณภาพผลผลิตขององค์กร ผู้บริหารมีภาวะความเป็นผู้นำ ใ้บุคลากรมีส่วนร่วมอย่างจริงจังในทุกด้าน เช่น ด้านบริหารหลักสูตร ส่งเสริมและพัฒนาวิชาชีพสำหรับบุคลากร การจัดสภาพแวดล้อม ฯลฯ โดยมุ่งหวังการพัฒนาทั้งในระยะสั้นและระยะยาวด้วยการสร้างคุณค่าให้กับผู้เรียน ผู้ปกครอง บุคลากร ชุมชนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับทางการศึกษาและสังคมโดยส่วนรวม

การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพสถานศึกษาดังกล่าว เป็นการดำเนินการเพื่อช่วยเหลือ สนับสนุน และดูแลส่งเสริม ใ้การจัดการศึกษาของสถานศึกษาพัฒนาสู่มาตรฐานการศึกษา และให้ความเชื่อมั่นว่าการจัดการศึกษาของสถานศึกษาเป็นไปตามเป้าหมายและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

8. การประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติ

การประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติ เป็นการประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนในระดับชั้นที่เป็นตัวประกอบ ได้แก่ ประถมศึกษาปีที่ 3 และ 6 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 6 ในวิชาแกนโดยใช้แบบทดสอบมาตรฐาน การประเมินมาตรฐานการศึกษาระดับชาติจะกระทำทุกปีในวิชาและระดับชั้นที่เห็นว่ามีจำเป็นและเหมาะสม ส่วนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จะมีการประเมินด้วยแบบทดสอบความถนัดทางการเรียน (Scholastic Aptitude Test หรือ SAT) ทุกปี ดำเนินการโดยหน่วยงานส่วนกลางร่วมมือกับหน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยระดับเขตพื้นที่การศึกษา

9. การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาซึ่งมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ สถานศึกษาจะต้องแสดงภาวะความรับผิดชอบในการจัดการศึกษาให้แก่ บิดา มารดา ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานต้นสังกัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบผลการปฏิบัติทุกสิ้นปีการศึกษา โดยแสดงถึงผลของความพยายามในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในรอบปีอย่างรอบด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตร และการเรียนการสอน ด้านผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ด้านการพัฒนาวิชาชีพ และด้านการจัดองค์กร และบริบทของสถานศึกษา และด้านมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ตลอดจนข้อเสนอแนะจากการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพภายในและภายนอก และความมุ่งหวังที่สถานศึกษาจะดำเนินการพัฒนาต่อไป เป็นต้น ข้อมูลเหล่านี้จะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนพัฒนาคุณภาพในปีต่อไป และใช้เปรียบเทียบผลข้ามปี เพื่อดูระดับและทิศทางการพัฒนาคุณภาพในระยะยาว ซึ่งเป็นการแสดงภาวะความรับผิดชอบต่อสาธารณชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยรายงานให้ทราบผลการปฏิบัติงานในรอบปี สาธารณชนจะเป็นผู้ตรวจสอบประสิทธิภาพและประเมินความคุ้มค่า แสดงความชื่นชมหรือให้ข้อเสนอแนะเพื่อการดำเนินงานต่อไป

10. การกำกับ ติดตาม ประเมิน และผลงระบบประกันคุณภาพ

การกำกับ ติดตาม ประเมิน และผลงระบบประกันคุณภาพ เป็นกลไกซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของระบบ มีหน้าที่หลักในการให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อการส่งเสริมพัฒนา และประเมินประสิทธิภาพในการดำเนินงานของระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโดยหน่วยงานสำคัญที่ทำหน้าที่กำกับ ติดตาม ประเมินและผลงระบบประกันคุณภาพ ได้แก่ สำนักผู้ตรวจราชการกรมวิชาการและหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อให้งานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาต่อเนื่อง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกระดับ ควรได้มีการศึกษาค้นคว้าเทคนิควิธีการที่จะส่งเสริมสนับสนุนให้ระบบประกันคุณภาพการศึกษามีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และสร้างความรู้สึกของบุคลากรทุกคนที่เกี่ยวข้องให้มุ่งมั่นพัฒนาคุณภาพที่ดียิ่งขึ้น

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง (2550:2) ได้กล่าวถึงกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษามี 3 ประการ ดังนี้

1. การพัฒนาคุณภาพ เป็นการดำเนินงานเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา ให้บรรลุถึงมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้ (ทั้งระดับชาติ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน/ปฐมวัย ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับสถานศึกษา ที่กำหนดขึ้นเพิ่มเติมตามบริบทหรือเอกลักษณ์ของสถานศึกษา)

2. การตรวจสอบคุณภาพ เป็นการดำเนินงานเพื่อช่วยเหลือ สนับสนุน กำกับ ติดตามความก้าวหน้าและยืนยันการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้เป็นไปตามเป้าหมายและบรรลุมาตรฐานที่กำหนด โดยการติดตาม ตรวจสอบคุณภาพ สามารถดำเนินงานในแต่ละระดับ คือการติดตามตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษาโดยเขตพื้นที่การศึกษา และการติดตามตรวจสอบและประเมินผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในภาพรวมระดับประเทศ

3. การประเมินและรับรองคุณภาพ เป็นการดำเนินงานเพื่อตรวจสอบผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษา โดยแบ่งเป็น 2 ส่วน คือการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาโดยสถานศึกษาจัดทำเป็นรายงานการพัฒนาคุณภาพประจำปีของสถานศึกษา และการประเมินเพื่อรับรองมาตรฐานการศึกษาโดยองค์กรภายนอกกระทรวงศึกษาธิการ ได้แก่สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ซึ่งเป็นองค์กรมหาชนทำหน้าที่ประเมินและให้การรับรองว่า สถานศึกษาจัดการศึกษาได้ตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดในทุกๆ 5 ปี

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2545: 106) มีแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง ระบบหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และปฐมวัย โดยมีกระบวนการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ดังนี้

1. การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ

2. การพัฒนามาตรฐานการศึกษา
3. การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา
4. การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา
5. การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา
6. การประเมินคุณภาพการศึกษา
7. การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี
8. การผุดงระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

กระบวนการดังกล่าวนี้เป็นกระบวนการที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องอย่างเป็นระบบ และเกิดจากความร่วมมือของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ที่เกิดจากการเรียนรู้ร่วมกันของบุคลากร

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า แนวการจัดระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามีกระบวนการในการดำเนินการคือ การจัดระบบบริหารสารสนเทศ การพัฒนามาตรฐานการศึกษา การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา การดำเนินการตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา การประเมินคุณภาพการศึกษา การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี และการผุดงระบบประกันคุณภาพ เป็นการดำเนินการเพื่อรับรองว่าสถานศึกษามีคุณภาพ

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษา พบว่าได้มีหน่วยงานและนักวิชาการได้ศึกษาวิจัย ดังนี้

บุญส่ง เอ็งสุโสภณ และคณะ (2541 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาความพร้อมและปัญหาในการนำโรงเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า

1. โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสามัญศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ มีการเตรียมการเพื่อนำโรงเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษา ตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ร้อยละ 71.88

2. ความพร้อมด้านปัจจัย ในการนำโรงเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทุกด้านมีความพร้อมอยู่ในระดับปานกลาง

3. ความพร้อมด้านกระบวนการ ในการนำโรงเรียนเข้าสู่การประกันคุณภาพ การศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการบริหารงานธุรการและด้านการบริหารงาน ปกครอง อยู่ในระดับมากส่วนด้านที่เหลืออยู่ในระดับปานกลาง

4. ปัญหาด้านปัจจัย ในการนำโรงเรียนเข้าสู่การประกันคุณภาพการศึกษาของ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปาน กลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านมีระดับปัญหาปานกลาง

5. ปัญหาด้านกระบวนการในการนำโรงเรียนเข้าสู่การประกันคุณภาพการศึกษาของ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปาน กลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นด้านบริหารงานธุรการอยู่ในระดับน้อย

6. ความพร้อมด้านปัจจัย และด้านกระบวนการ ในการนำโรงเรียนเข้าสู่การประกัน คุณภาพการศึกษา ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ที่มีขนาดต่างกัน แตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

7. ปัญหาด้านปัจจัยและด้านกระบวนการ ในการนำโรงเรียนเข้าสู่การประกันคุณภาพ การศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ที่มีขนาดต่างกัน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

โอกาส คนทน และคณะ (2541 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สสำรวจความพร้อม เกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท โดยการสอบถามผู้บริหารโรงเรียนพบว่า โรงเรียนมีความพร้อม เกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานของสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษา แห่งชาติ ในภาพรวมทุกด้านมีความพร้อมอยู่ในระดับปานกลาง และจากการเปรียบเทียบความ คิดเห็นระหว่างผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้สอน ในเรื่องความพร้อมเกี่ยวกับการประกันคุณภาพ การศึกษา ในภาพรวมทุกด้านไม่แตกต่างกัน เมื่อแยกเป็นรายด้านปรากฏว่ามีความเห็นแตกต่างกัน ในด้านควบคุมคุณภาพเฉพาะมาตรฐานด้านคุณภาพนักเรียน มาตรฐานด้านการบริหารและการ พัฒนาเข้าสู่มาตรฐาน โดยผู้บริหารโรงเรียนเห็นว่ามีความพร้อมในระดับมาก แต่ครูผู้สอนเห็นว่ามี ความพร้อมอยู่ในระดับปานกลาง

เฉลิม คำพิมพ์และคณะ (2541 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ศึกษาความพร้อมที่จะ รับการประเมินการประเมินคุณภาพการศึกษา โรงเรียนประถมศึกษาตามทัศนะของผู้บริหารและครู วิชาการ โรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเลย พบว่า ความพร้อมที่จะรับการ ประเมินการประกันคุณภาพการศึกษา มีมากในมาตรฐานคุณภาพนักเรียน มาตรฐานการเรียนการ

สอนและมาตรฐานการบริหารโรงเรียน ส่วนมาตรฐานโรงเรียนที่มีขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ มีมากพอ ๆ กัน

งานง ชาญชัยธรรม และคณะ (2541 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ศึกษาความพร้อมและศักยภาพการประกันคุณภาพเพื่อขอรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา ในโรงเรียนเทคโนโลยีภาคเหนือ ตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน พบว่า ปัจจัยด้านปรัชญา และเป้าหมายของโรงเรียนมีศักยภาพ ในระดับมาก ปัจจัยด้านหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนมีศักยภาพในระดับมาก ในด้านบุคลากร และด้านทรัพยากร เพื่อการเรียนการสอนอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนศักยภาพในด้านการจัดการ การบริหาร อยู่ในระดับปานกลาง ด้านกิจการนักศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง และสุดท้ายในด้านผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนอยู่ในระดับมาก

กาญจนา เวชวิฐานและคณะ (2543 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาความพร้อมในการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า

1. ความพร้อมในการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวมทุกด้าน ปรากฏว่า มีความพร้อมในการประกันคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อแยกพิจารณารายด้านทั้ง 4 ด้าน พบว่า มีความพร้อมในระดับปานกลางทุกด้าน ด้านที่มีความพร้อมสูงสุด คือ การปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของกรมสามัญศึกษา ซึ่งเมื่อพิจารณาย่อยลงไปในส่วนของมาตรฐานการศึกษา พบว่า การปฏิบัติงานประกันคุณภาพตามมาตรฐานด้านปัจจัย และด้านกระบวนการมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ความพร้อมรองลงมาคือ ด้านการศึกษาและเตรียมการประกันคุณภาพการศึกษา และด้านที่มีความพร้อมต่ำสุดที่สุดคือ ด้านความรู้ ความสามารถเรื่องการประเมินผลที่ผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร และครู อาจารย์ มีอยู่ในขณะนี้

2. เปรียบเทียบความพร้อมในการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า โดยภาพรวมโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีความพร้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อทดสอบค่าความแตกต่างรายคู่ ปรากฏว่า โรงเรียนขนาดใหญ่มีความพร้อมมากกว่าขนาดกลาง โรงเรียนขนาดใหญ่กับเล็ก และโรงเรียนขนาดกลางกับขนาดเล็ก มีความพร้อมในการประกันคุณภาพการศึกษาที่ไม่แตกต่างกัน และเมื่อศึกษาเปรียบเทียบตามขนาดโรงเรียนที่ต่างกันในแต่ละด้านของความพร้อมคือ ด้านการศึกษาและเตรียมการประกันคุณภาพการศึกษา ด้านการวางแผน การประกันคุณภาพการศึกษา ด้านการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาของกรมสามัญศึกษาและด้านความรู้

ความสามารถเรื่องการประเมินผล พบว่า โรงเรียนที่มีขนาดต่างกันจะมีความพร้อมในการประกันคุณภาพการเรียนในด้านนั้น ๆ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกด้าน

สยาม สุ่มงาม (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการดำเนินงานปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการประกันคุณภาพการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนนาร่อง สำนักงานประถมศึกษาจังหวัดอุทัยธานี ผลการวิจัย พบว่า กระบวนการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานประถมศึกษา จังหวัดอุทัยธานี เริ่มดำเนินการเมื่อปีการศึกษา 2541 ระยะเวลาดำเนินงาน 3 ปี โดยขานรับนโยบาย 4 ประการ มีการดำเนินงานโดยใช้กรอบ ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 3 ขั้นตอน 1) การควบคุมคุณภาพการศึกษา 2) การตรวจสอบและปรับปรุงโรงเรียน 3) การประกันคุณภาพโรงเรียนเพื่อทำให้ใบรับรองมาตรฐานการศึกษาปัญหาที่พบ คือ

1. การนำความรู้ไปถ่ายทอดของศึกษานิเทศก์ให้กับผู้บริหาร โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้วิธีการผนวกรวมปกติ คือ การประชุมผู้บริหารประจำเดือนน้อยแห่งที่ใช้การฝึกอบรมพิเศษทำให้ผู้บริหารโรงเรียนบางคนได้รับความรู้ไม่ชัดเจนเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา

2. การนิเทศ กำกับ ติดตาม การถ่ายทอดยังไม่เป็นระบบ

3. ทักษะและพฤติกรรมการทำงานของบุคลากรทางการศึกษาบางคนยังมีการเปลี่ยนแปลง ขาดความรู้ความตระหนักในเรื่องของการมีส่วนร่วมของชุมชน

4. งบประมาณมิได้มีการจัดสรรให้สอดคล้องกับโครงการประกันคุณภาพการศึกษา

กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6 (2543 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยสภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตการศึกษา 6 เพื่อเป็นการวิจัย ติดตาม และประเมินผลการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติในเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษา เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบคุณภาพ และความสามารถของสถานศึกษาทุกแห่งในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาว่า สามารถดำเนินการพัฒนาระบบประกันคุณภาพของตนเองตามแนวทางการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาได้เพียงใด ผลการวิจัย พบว่า การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรมสามัญ ในเขตการศึกษา 6 ที่อยู่ในระดับคุณภาพ 3 (ตามเกณฑ์ที่กำหนด) คือ การวางตัวบุคลากร และที่อยู่ในระดับคุณภาพ 1 (ปรับปรุง) คือ การจัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงาน

วิชัย บำรุงศรี (2544 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานโรงเรียน พ.ศ. 2541 ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี พบว่า

1) สภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานโรงเรียนทั้ง 3 ด้าน ซึ่งมีการปฏิบัติสูงสุด คือ

(ก) ด้านมาตรฐานคุณภาพนักเรียน ให้นักเรียนฝึกพูดในสถานการณ์ต่างๆ ฝึกคิดเลขเร็วทุกวัน จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน จัดกิจกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มีคณะกรรมการและสภานักเรียน บริการอาหารกลางวันและอาหารเสริมนม

(ข) ด้านมาตรฐานการเรียนการสอน ครูวิเคราะห์หลักสูตรก่อนจัดทำแผนการเรียนรู้อิงสื่อที่ทันสมัยและหลากหลาย มีการประเมินผลที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตร มีการสอนซ่อมเสริมและสอนเสริมอย่างสม่ำเสมอ

(ค) ด้านมาตรฐานการบริหารโรงเรียน มีการจัดทำธรรมนูญโรงเรียน มีวิธีการพัฒนาบุคลากรและให้บุคลากรพัฒนาตนเองหลายวิธี ใช้กิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ในการประสานความร่วมมือกับฝ่ายต่างๆ เพื่อพัฒนาโรงเรียน การประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรใช้หลายวิธี

2) ปัญหาในการดำเนินงานทั้ง 3 ด้าน พบว่า นักเรียนขาดประสบการณ์การใช้สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย ครูบางส่วนยังสอนโดยไม่ใช้แผน ขาดบุคลากรที่ตรงตามความต้องการและขาดงบประมาณในการดำเนินการ

สถิติ ยังกง (2544 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องความคิดเห็นของบุคลากรโรงเรียนที่มีต่อระบบประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ พบว่า ความคิดเห็นของบุคลากรโรงเรียนที่มีต่อระบบประกันคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับมากจำนวน 2 ด้าน คือ

- 1) การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก
- 2) การนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล

เรื่องที่เห็นด้วยเป็นอันดับ 1 ในแต่ละด้าน คือ โรงเรียนควรจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวก กำหนดแผนการกำกับ ติดตามและประเมินผลไว้อย่างชัดเจน และเห็นด้วยอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด จำนวน 7 ด้าน คือ 1) การศึกษาและการเตรียมการ 2) การพัฒนาระบบสารสนเทศ 3) การจัดทำมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน 4) การจัดทำธรรมนูญโรงเรียน 5) การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี 6) การจัดวางตัวบุคลากรและการพัฒนาบุคลากร 7) การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

เรื่องที่เห็นด้วยเป็นอันดับ 1 ของแต่ละด้าน คือ การจัดระบบและวิธีการในการจัดสรรงบประมาณ จัดทำระบบสารสนเทศเกี่ยวกับโรงเรียน ครูและผู้เกี่ยวข้องของโรงเรียนมีส่วนร่วมในการจัดทำมาตรฐานการศึกษา ดำเนินการจัดทำธรรมนูญโรงเรียน ดำเนินการจัดทำแผนปฏิบัติการ

ประจำปี จัดทำคู่มือมาตรฐานการปฏิบัติงานไว้อย่างชัดเจน ส่งเสริมให้บุคลากรโรงเรียนมีการพัฒนาตนเองเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ในส่วนของปัญหาการดำเนินงานจัดการศึกษาในระบบประกันคุณภาพ พบว่าโดยรวมมีปัญหาในระดับปานกลางทุกแนวทาง เรื่องที่เป็นปัญหาสูงสุดของแต่ละด้าน คือ จำนวนครูและบุคลากรอื่นไม่เพียงพอ ความรู้ความเข้าใจในการจัดเก็บข้อมูล ความเข้าใจเรื่องเกณฑ์มาตรฐานการศึกษา การทำประชาพิจารณ์ของโรงเรียน บุคลากรขาดความรู้ในการวางแผน ขาดบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ขบประมาณในการปรับปรุงโรงเรียน การปฏิบัติงานขาดการนิเทศ กำกับ ติดตาม ขาดงบประมาณในการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน

สุคนธ์ สากลวารี (2544 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องสภาพและปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐาน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า

ด้านสภาพการดำเนินการ

1) การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน ใช้วิธีการประชุมครูก่อนลงมือปฏิบัติงานมากที่สุด รองลงมา คือ มีการวัดผลการเรียนตามสภาพจริง และที่ปรากฏน้อยที่สุด คือ บุคลากรมิได้ทำงานเท่าที่โรงเรียนกำหนดให้เท่านั้น

2) การจัดทำธรรมนูญโรงเรียน โรงเรียนมีข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับประวัติของโรงเรียนมากที่สุด รองลงมา คือ การให้ความร่วมมือของผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรท้องถิ่นให้การสนับสนุนในด้านหลักสูตรการเรียนการสอนน้อยที่สุด

3) การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา โรงเรียนวางแผนด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมมากที่สุด รองลงมา คือ ผู้บริหารมีส่วนเกี่ยวข้องในการวางแผน และที่ปรากฏน้อยที่สุด คือ การมีส่วนร่วมในการวางแผนของผู้ปกครองและชุมชน

ด้านปัญหาการดำเนินการ พบว่า

1) ปัญหาการกำหนดมาตรฐานของโรงเรียน คือ ปัญหาเรื่องบุคลากรขาดการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอมากที่สุด

2) ปัญหาการจัดทำธรรมนูญโรงเรียน คือ โรงเรียนขาดข้อมูลสภาพเศรษฐกิจและสังคมในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาการเรียนรู้นักเรียนมากที่สุด

3) ปัญหาการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา ได้แก่ การวางแผนการบริหารการศึกษาในโรงเรียนด้านวิชาการที่มีปัญหามากที่สุด

บุญก่าย ฉิมกมล (2545 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เรื่องการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า

1) ข้าราชการครูโดยรวม และจำแนกตามสถานภาพและขนาดโรงเรียน เห็นว่าโรงเรียนมีการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาโดยภาพรวมและเป็นรายด้านทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับเหมาะสมมาก ยกเว้น ครูผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษาเห็นว่า มีการดำเนินงานด้านการตรวจสอบ ทบทวน และปรับปรุงคุณภาพการศึกษา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ครูผู้สอนเห็นว่ามีการดำเนินงานด้านการรายงานคุณภาพการศึกษามีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง และครูในโรงเรียนขนาดกลางเห็นว่าการดำเนินงานด้านการตรวจสอบ ทบทวน และปรับปรุงคุณภาพการศึกษา และด้านการรายงานคุณภาพการศึกษามีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง

2) ข้าราชการครูที่มีสถานภาพต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาทั้งโดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

3) ข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาโดยภาพรวมและเป็นรายด้าน 3 ด้านไม่แตกต่างกัน แต่ข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดใหญ่เห็นว่าการปฏิบัติงานด้านการบริหารจัดการคุณภาพ มีความเหมาะสมมากกว่าข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4) ไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพกับขนาดโรงเรียน ที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ทั้งโดยภาพรวมและรายด้าน

กฤษฎา กุระมะสุวรรณ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดปทุมธานี พบว่า

1) สภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ส่วนปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงานในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง

2) ด้านการตรวจสอบสภาพสถานศึกษา มีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ส่วนปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง

3) ด้านการพัฒนามาตรฐานสถานศึกษา มีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง

4) ด้านการพัฒนาข้อมูลสารสนเทศ มีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง

5) ด้านการจัดทำธรรมเนียมสถานศึกษา มีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ส่วนปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง

6) ด้านการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี มีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ส่วนปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย

7) ด้านการนำแผนไปสู่การปฏิบัติ มีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ส่วนปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย

8) ด้านการประเมินตนเอง มีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ส่วนปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย

9) ด้านการรายงาน มีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย

10) สภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบว่า สถานศึกษาขนาดเล็กมีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง สถานศึกษาขนาดกลางและสถานศึกษาขนาดใหญ่ มีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ส่วนปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงาน จำแนกตามสถานศึกษา พบว่าสถานศึกษาขนาดเล็กมีปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง สถานศึกษาขนาดกลางและสถานศึกษาขนาดใหญ่มีปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย

11) การเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระหว่างสถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ มีสภาพการดำเนินงานแตกต่างกันทุกด้าน เมื่อทดสอบเปรียบเทียบรายคู่ พบว่า สถานศึกษาขนาดเล็กกับขนาดกลาง สถานศึกษาขนาดเล็กกับขนาดใหญ่ และสถานศึกษาขนาดกลางกับขนาดใหญ่ มีสภาพการดำเนินงานแตกต่างกัน ยกเว้นด้านการนำแผนไปสู่การปฏิบัติ สถานศึกษาขนาดกลางกับขนาดใหญ่ มีสภาพการดำเนินงานไม่แตกต่าง

12) การเปรียบเทียบปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระหว่างสถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ มีปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงานแตกต่างกันทุกด้าน เมื่อทดสอบเปรียบเทียบรายคู่ พบว่าสถานศึกษาขนาดเล็ก กับขนาดกลาง สถานศึกษาขนาดเล็กกับขนาดใหญ่ และสถานศึกษาขนาดกลางกับขนาดใหญ่ มีปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงานแตกต่างกัน ยกเว้นด้านการพัฒนามาตรฐานการศึกษา และด้านการพัฒนาข้อมูลสารสนเทศ ระหว่างสถานศึกษาขนาดกลางกับขนาดใหญ่มีปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงานไม่แตกต่าง

สรุปแนวคิดหลักที่ใช้เป็นกรอบในการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษา ผู้วิจัยได้กำหนดแนวคิดหลักที่ใช้เป็นกรอบในการศึกษาเรื่อง สภาพและปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พัทลุง ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 : 12) นักวิชาการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้วิจัยได้นำแนวคิดดังกล่าวมาปรับใช้เป็นแนวทางการศึกษาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา รวมทั้งได้นำแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมาพัฒนาให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา

2. แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2545 : 106) ผู้วิจัยได้นำแนวทางดังกล่าวมากำหนดเป็นกรอบแนวความคิดในการวิจัย โดยมุ่งเน้นศึกษาการดำเนินงานการประกันคุณภาพใน 2 ประเด็น คือ สภาพการดำเนินงาน กับปัญหาและอุปสรรคการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาทั้งภาพรวมและขนาดของสถานศึกษา จำแนกเป็นสถานศึกษาขนาดใหญ่ ขนาดกลางและขนาดเล็ก

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้เสนอผลการศึกษานักวิชาการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา ด้านวิธีการดำเนินงานวิจัยและการสรุปผลวิจัยเพื่อเป็นแนวทาง นำไปสู่กรอบแนวคิดโดยมุ่งศึกษาสภาพการดำเนินงานกับปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ทั้งภาพรวมและขนาดของสถานศึกษา ตามข้อบ่งชี้ 8 ประการ ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ
2. การพัฒนามาตรฐานการศึกษา
3. การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา
4. การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา
5. การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา
6. การประเมินคุณภาพการศึกษา
7. การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี
8. การผดุงระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

